

ΣΥΜΒΙΩΤΙΚΕΣ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΕΣ

Οι περισσότεροι μετασχηματισμοί των πόλεων της Ευρώπης, τον περασμένο αιώνα, συσχετίστηκαν με τις οικονομικές εξελίξεις και την παγκοσμιοποίηση. Το μήνυμα της παγκοσμιοποίησης πέρα από την ενίσχυση και επέκταση της οικονομίας και των δικτύων, αφορούσε, όχι πια την αποδοχή του διαφορετικού, αλλά την **συμβίωση** με αυτό. Μέσα από αυτή την ανάγκη να επαναπροσδιορίσουμε τον κόσμο, οι μητροπόλεις κλήθηκαν να επανασχεδιάσουν την **ταυτότητα** τους αφομοιώνοντας τα νέα δεδομένα, αλλά διατηρώντας όλα τα στοιχεία που τις καθιστούσαν μοναδικές –ως συνείδηση της διαφορετικότητας τους- χωρίς εμμονές και προσκολλήσεις σε στερεότυπα.

Η Ελλάδα ως μία χώρα πλήρως ενταγμένη στην Ευρωπαϊκή ένωση, επηρεάζεται αναπόφευκτα από τα δεδομένα της οικονομικο-πολιτισμικής παγκοσμιοποίησης. Οι μεγάλες ελληνικές πόλεις με πρώτη την Αθήνα, βρίσκονται ταυτόχρονα σε μια αντιφατική κατάσταση: από τη μία πρέπει να αφομοιώσουν όλες τις αναπόφευκτες αλλαγές του συστήματος και να επαναπροσδιορίσουν την εικόνα που θα προβάλουν προς τα έξω, και από την άλλη δεν έχουν ρυθμίσει ακόμα βασικά θέματα λειτουργίας του δημόσιου αστικού χώρου, που προκύπτουν από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. Μέσα στο παγκοσμιοποιημένο και εξαιρετικά ανταγωνιστικό περιβάλλον οι νεοελληνικές πόλεις ψάχνουν να βρουν τη νέα αστική τους ταυτότητα.

Η εισαγωγή του όρου **συμβιωτικές τοπογραφίες**, επιχειρεί να περιγράψει, την αναγκαία συνθήκη *αμοιβαίας συμβίωσης*¹ στην τοπογραφία του αστικού περιβάλλοντος των ελληνικών πόλεων, όπως αυτό διαμορφώνεται μέσα από τρεις πάγιες καταστάσεις, την σύγχρονη **λογική συμβίωσης με τα δεδομένα της παγκοσμιοποίησης**,

την συμβιωτική εμπειρία κατοίκησης ενός αστικού συστήματος, χαοτικού ως προς την μορφή και τον τρόπο παραγωγής του, από το οποίο προκύπτουν όμως, οι πιο επιθυμητές έννοιες του αστικού σχεδιασμού, διάχυτη πολυλειτουργικότητα ζωτικότητα και ανάπτυξη μικροκλίμακας,

την συμβιωτική σχέση της ά-μορφης, α-όριστης, ά-τοπης αρχιτεκτονικής, με μια νέα «που εμπεριέχει το μορφικό και επιθυμεί να κατασκευάσει, νέους τόπους, νέα αστική συνείδηση και να επινοήσει εκ νέου τη σχέση της με το ελληνικό αστικό τοπίο»,

προκειμένου να αναπτυχθεί και να ενδυναμωθεί **μια νέα αστική ταυτότητα** η οποία θα επιθυμεί τον συσχετισμό -και όχι την αποστασιοποίηση- με τη σύγχρονη αστική πραγματικότητα και το παρελθόν της.

¹ Ο όρος συμβίωση στη βιολογία περιγράφει τη συνύπαρξη δύο διαφορετικών ειδών, κατά την οποία ωφελούνται:

i. αμοιβαία (mutualistic) -δύο οργανισμοί βιολογικά αλληλεπιδρούν αποκομίζοντας οφέλη στον ίδιο βαθμό -
ii. παρασιτικά (parasitic) -ένας οργανισμός, το παράσιτο, ωφελείται σε βάρος του άλλου, ο οικοδεσπότης- και
iii. «κοινοβιακά» (Commensalistic) -σχέση μεταξύ των δύο οργανισμών όπου ένας οργανισμός ωφελείται, αλλά ο άλλος παραμένει ουδέτερος

Η συζήτηση για την αντιμετώπιση της κρίσης των ευρωπαϊκών πόλεων, ενστερνίστηκε το μετασχηματισμό του υπάρχοντος αστικού περιβάλλοντος και όχι την επέκτασή του, εκτός από τις περιπτώσεις όπου κρινόταν αναγκαίο. Με την έννοια αυτή το ενδιαφέρον άρχισε να στρέφεται στους χώρους που είχαν μείνει σχετικά ελεύθεροι ή αδιαμόρφωτοι μέσα στον αστικό ιστό. Οι χώροι όπου κάποτε υπήρξαν οι πιο παραγωγικές και άλλες δραστηριότητες, που εγκαταλείφθηκαν ή εκσυγχρονίστηκαν, αποτέλεσαν τους τόπους για νέα σημαντικά ειδικά προγράμματα και ζωτικά έργα.

Στην παρούσα συγκυρία της γενικευμένης κρίσης και ύφεσης το να μιλά κανείς για αρχιτεκτονική και έννοιες όπως η ποιότητα ζωής στο αστικό τοπίο και η ανάπτυξη οράματος για τις ελληνικές πόλεις φαντάζει πολυτέλεια. Είναι εμφανές ότι η οικονομική κρίση στην οποία έχει περιέλθει ολόκληρο το παγκόσμιο σύστημα, θα επιτρέψει την ανάπτυξη ορισμένου μόνο αριθμού πόλεων. Παρόλα αυτά από τη στιγμή που οι πόλεις διαθέτουν το προνόμιο εγκαταλειμμένων ή παραμελημένων περιοχών σε άμεση γειτνίαση με το κέντρο τους, είναι προτιμότερο να «ξεκινήσουν τα έργα» από την εκπόνηση μιας συνολικής μελέτης βασισμένης στις έννοιες του εφικτού και της αποδοτικότητας, παρά να επιδίδονται σε τοπικές επιφανειακές παρεμβάσεις προκειμένου να ανταποκριθούν στο στόχο του εκσυγχρονισμού.

Η περιοχή μελέτης, εστιάζει σε μία παραμελημένη περιοχή της πόλης του Βόλου στα όρια με την ύπαιθρο, η οποία αποτελεί κομμάτι του θαλάσσιου μετώπου και μέχρι σήμερα τυγχάνει αμήχανων χειρισμών. Η μελέτη διαπραγματεύεται τη σχέση της περιοχής με τα φυσικά στοιχεία -το λόφο της Γορίτσας, το ποτάμι του Αναύρου, τη στεριά και τη θάλασσα- την επανασύνδεση της με την πόλη, την ανασύνταξη και τον επανασχεδιασμό του δημόσιου χώρου, προτείνοντας ένα νέο αστικό «δωμάτιο» στο οποίο φιλοξενείται το νέο κτίριο κωπηλασίας του NOB-A. Το δωμάτιο του κτιρίου μετατρέπεται σε μία πράσινη στέγη όπου αναπτύσσεται ένας εκπαιδευτικός κήπος γηγενής βλάστησης για μαθητές δημοτικού. Μέσα από τον κύκλο ζωής των φυτών, από τη σπορά μέχρι την συγκομιδή, τα παιδιά εκπαιδεύονται πέρα από τη βοτανική και τις διαδικασίες καλλιέργειας της γης, πάνω σε περιβαλλοντικά θέματα. Ο κήπος συλλέγει το νερό της βροχής και, συμβάλλει στη μείωση της αστικής θερμικής νησίδας ενισχύοντας ταυτόχρονα την εκπαιδευτική αποστολή του εγχειρήματος. Ο νέος δημόσιος χώρος απαλλαγμένος από τη λογική του καταναλωτισμού, προτείνει νέους τρόπους ψυχαγωγίας και διαχείρισης του ελεύθερου χρόνου, προάγει την συλλογικότητα και την αυθόρμητη επικοινωνία, επαναπροσδιορίζοντας την έννοια και τον ρόλο του δημόσιου χώρου, ως χώρου συνάθροισης και συλλογικών δραστηριοτήτων. Η πρόταση, αντιμετωπίζει αυτό το αστικό υπόλοιπο ως μέρος μιας συνολικής ανάπλασης της παραθαλάσσιας ζώνης όπως προβλέπονταν στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δ. Βόλου 2007-2010.